

De proclamatie van de president

Op 1 januari 1863 betrad president Abraham Lincoln zijn kantoor in het Witte Huis in de Amerikaanse hoofdstad

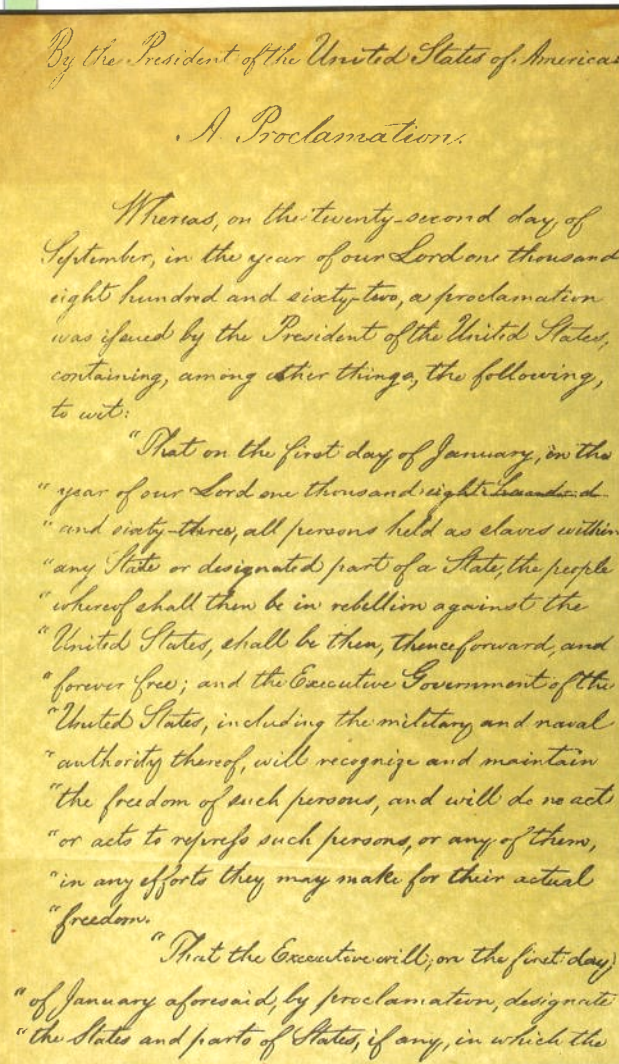
Washington. Op zijn bureau lag de **emancipatie**proclamatie, een vrijheidsverklaring, waarin stond dat in de zuidelijke staten, die in opstand waren gekomen tegen de **Unie**, de slaven bevrijd zouden worden.

Lincoln doopte zijn pen in de inkt en ondertekende het. Tijdens het ondertekenen begon zijn hand te beven. Twijfelde hij nog? Nee. Hij had op een receptie net drie uur lang handen staan schudden met mensen. Zijn arm was gewoon moe. Toen hij zijn volledige naam onder het document zette, zei hij: 'Ik ben nog nooit zo zeker van mijn zaak geweest als bij het tekenen van dit document.'

Vreugde!

In een ander deel van Washington wachtte dominee Henry Turner met een menigte bij het kantoor van de *Evening Star*. Toen de exemplaren van de **Proclamatie** van de persen rolden, greep iedereen er een. Turner kreeg het derde exemplaar in handen en rende terug naar zijn kerk. Hij beschreef wat er daarna gebeurde:

'Toen de mensen mij zagen komen met de krant in mijn hand, ging er een gejuich op... Ik wilde de proclamatie

Dit is de eerste van de vier bladzijden van de originele emancipatieproclamatie, handgeschreven door president Lincoln.

voorlezen, maar dat lukte niet omdat ik buiten adem was. Mr Hinton, aan wie ik de krant gaf, las het luid en duidelijk voor... Mannen krijsten, vrouwen vielen flauw, honden blaften, blanken en zwarten schudden elkaar de hand, er werden liederen gezongen... Grote optochten met zwarten en blanken marcheerden heen en weer en feliciteerden president Lincoln met zijn proclamatie... Het was een unieke gebeurtenis... ik zal in mijn leven nooit meer zoiets meemaken.'

De eerste stap naar vrijheid

De emancipatieproclamatie werd ondertekend tijdens de burgeroorlog, een oorlog tussen de noordelijke en zuidelijke staten van de VS. Het vormde alleen een vrijheidsverklaring voor de slaven in staten die zich tegen de Unie hadden gekeerd, maar het was de eerste stap naar de afschaffing van de slavernij.

President Lincoln begroet Afro-Amerikanen bij het Witte Huis op 1 januari 1863. Overal in de VS vierde de zwarte bevolking de vrijheidsverklaring voor slaven.

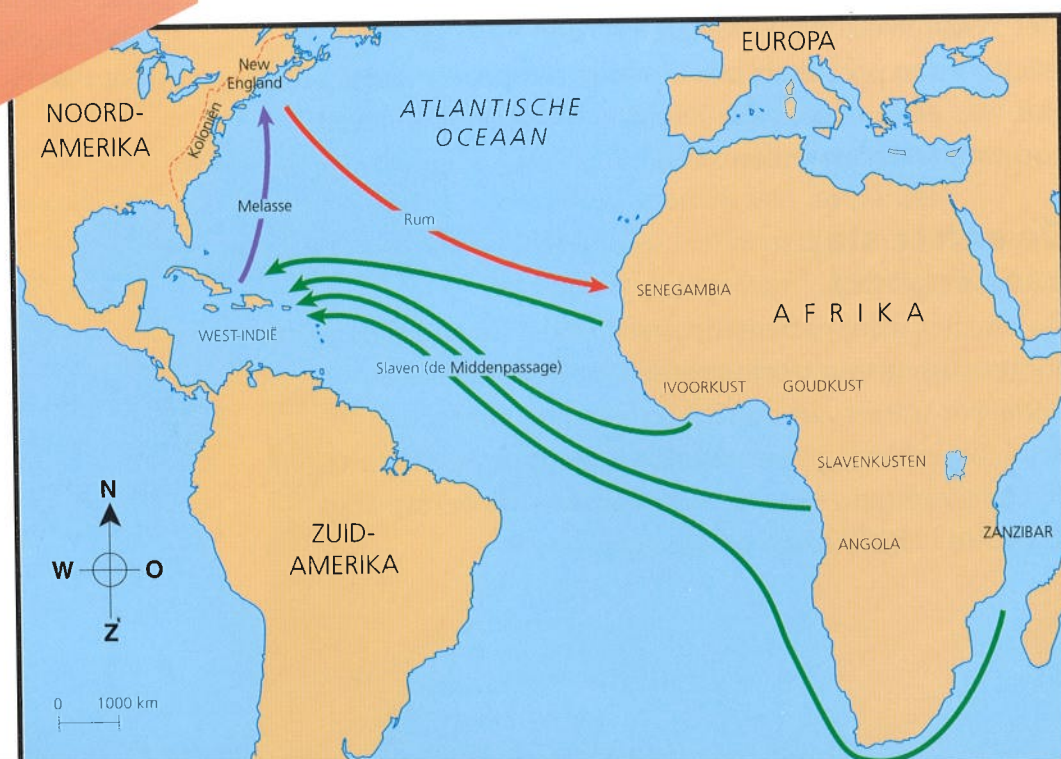
Slavernij in de VS

In het begin

Vanaf de eerste dagen van de Amerikaanse koloniën vormde slavernij een onderdeel van het leven in Noord-Amerika. John Rolfe, een Britse kolonist uit Jamestown, Virginia, kocht in 1619 20 Afrikaanse slaven die hij op zijn tabaksplantage liet werken. Voor zover bekend was dit de eerste verkoop van Afrikaanse slaven in wat later de VS zouden worden. Er waren toen al duizenden Afrikaanse slaven in Midden- en Zuid-Amerika, die daar door Portugese en Spaanse kolonisten naartoe waren gebracht.

Waar kwamen de slaven vandaan?

Europese zeevaarders dreven handel met de koninkrijken aan de Afrikaanse westkust. Ze boden goederen – zoals stof, geweren, werktuigen en alcohol – voor slaven. Wanneer dit niet genoeg slaven opleverde, ontvoerden ze mensen uit de omliggende dorpen. De Afrikanen, die een slavenbestaan stond te wachten in Amerika, behoorden tot verschillende volken, zoals de Yoruba, de Kongo en de Fulani, en namen hun uiteenlopende talen en tradities met zich mee.

Geen vrijheid voor slaven

Toen de VS in 1776 voor hun vrijheid tegen de Britten vochten, vonden veel mensen dat dat ook vrijheid voor slaven moest betekenen. De zuidelijke staten wilden echter dat slavernij legaal bleef. Het Noorden (de noordelijke staten) telde zo'n 40.000 slaven, maar in het Zuiden waren dat er meer dan 650.000. De slaven in het Zuiden moesten heel het jaar op enorme plantages werken. Tegen de tijd van de emancipatieproclamatie was het aantal slaven in het Zuiden toegenomen tot meer dan 3,5 miljoen.

DE MIDDENPASSAGE

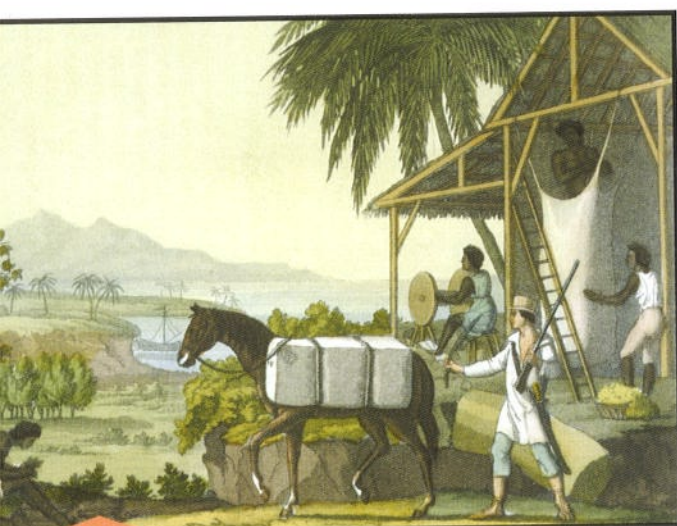
Voor de Middenpassage, een wekenlange zeereis, werden zoveel mogelijk Afrikanen bij elkaar gepropt in het ruim van slavenschepen. Op de meeste schepen werden ze bijna uitgehongerd en moesten ze leven in smerige omstandigheden. Velen werden vastgeketend of gebrandmerkt met een gloeiend brandijzer. Tussen de 10 en 40 procent overleefde de reis niet. Olaudah Equiano, die als kind uit zijn dorp in Nigeria werd ontvoerd, leverde een zeldzaam ooggetuigenverslag van de Middenpassage. Hij schreef in 1789 een autobiografie die de verschrikkingen van de slavernij onder de aandacht bracht. Over de Middenpassage schreef hij: *'Het gekrijs van de vrouwen en het gekreun van de stervenden bezorgden het tafereel een bijna onvoorstelbare gruwelijkheid.'*

Een groep slaven, net aangekomen met een slavenschip uit Afrika, zit op de kade bij Jamestown, Virginia. Ze zouden kort daarop verkocht worden aan een plantage-eigenaar.

Scheiding tussen Noord en Zuid

Verschillende levenswijzen

Aan het begin van de 19de eeuw leefden de meeste mensen in de VS nog op boerderijen. Maar in het Noorden gingen veel mensen in steden wonen, waar ze in fabrieken goederen produceerden om in hun levensonderhoud te voorzien. Met de toename van de **industrialisatie** in het Noorden, nam ook de rijkdom toe.

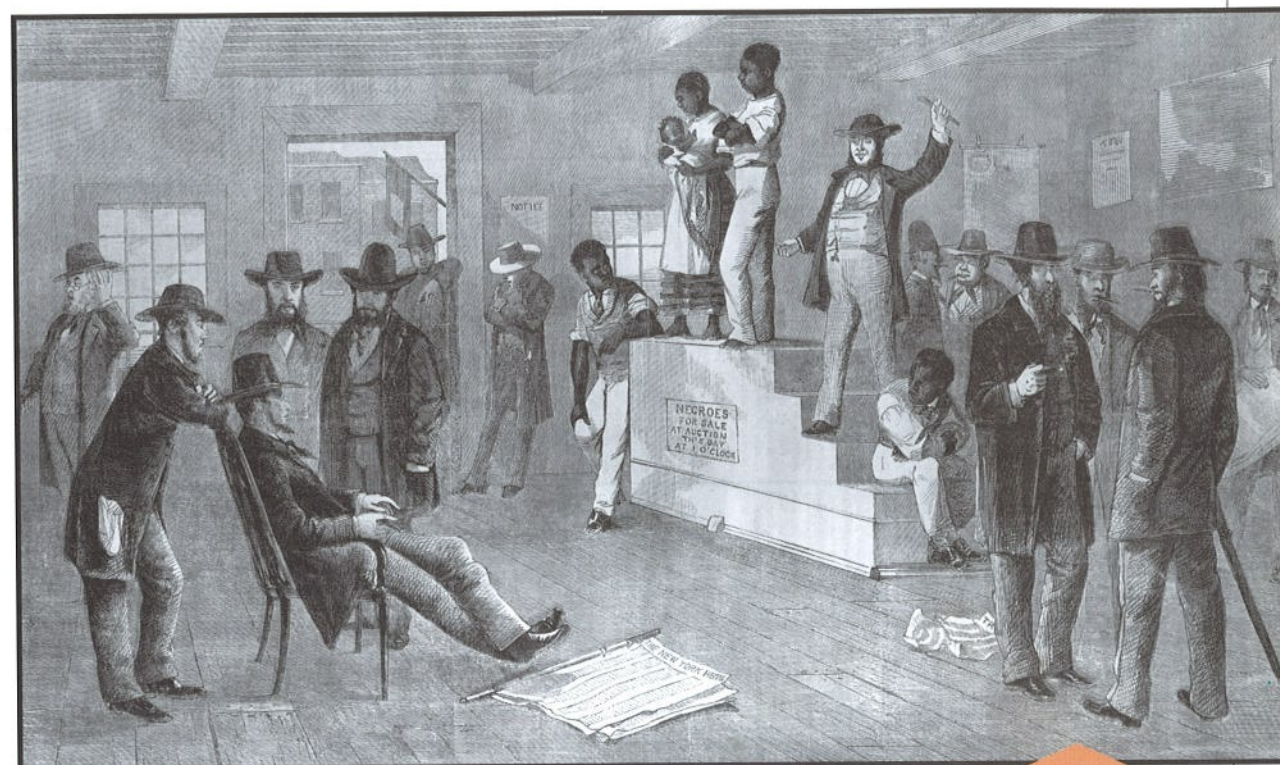
dit schilderij zie je
en katoen plukken
erwerken. Slaven
sten allerlei taken
n, maar de meesten
kten op de grote
en- en tabaks-
tages in het Zuiden.

Veel noorderlingen vonden slavernij moreel verkeerd, en een deel van de slaven in het Noorden werd vrijgelaten. Maar het Zuiden was dat niet van plan zolang hun economie en levenswijze afhankelijk was van slavernij. Rijke zuiderlingen vonden dat ze het recht hadden om slaven te houden. Zelfs arme zuiderlingen zonder slaven steunden het systeem, want

zolang er slaven waren, zouden de arme blanken niet helemaal onderaan de maatschappelijke ladder belanden.

Een slavenleven

Slaaf zijn betekent dat je het eigendom bent van iemand anders. In het Zuiden woonden slaven meestal in schuurtjes met een aarden vloer. Ze kregen weinig eten en verbouwden vaak zelf hun voedsel. Ze stonden bij zonsopgang op, werkten tot zonsondergang en kregen zweepslagen wanneer ze niet gehoorzaamden. Het was tegen de wet om een slaaf te leren lezen of schrijven. Nog erger was dat hun eigenaren hen konden verkopen, zodat gezinnen werden gescheiden en kinderen bij hun ouders werden weggehaald.

Dromen over vrijheid

Vóór de emancipatieproclamatie werden generaties slaven in gevangenschap, onwetendheid en uitzichtloze ellende gehouden. Maar in het hart van sommige slaven begon het verlangen naar vrijheid te groeien. Sommigen probeerden te ontsnappen naar het Noorden. Anderen kwamen in opstand. Blanke zuiderlingen waren doodsbang voor een opstand en reageerden met brutaal geweld. Toen de slaaf Nat Turner in 1831 een opstand organiseerde, werden minstens 100 onschuldige slaven gedood door slaveneigenaren.

Zwarten in het Noorden

Ook voor vrije zwarten in het Noorden was het leven niet eenvoudig. De blanke noorderlingen die slavernij veroordeelden, vonden meestal niet dat zwarten en blanken dan maar gelijk moesten worden behandeld. Sommige vrije zwarten waren succesvol, maar de meesten kregen alleen ongeschoold werk en moesten in zwarte wijken leven. Als ze niet de juiste papieren bij zich hadden waarin stond dat ze vrij waren, liepen ze bovendien het risico dat ze opnieuw als slaaf werden verkocht.

Het veilingblok was iets vreselijks in het slavenleven. Slaven, zoals dit gezin in Charleston, South Carolina, werden eerst gekeurd en daarna verkocht aan de hoogste bieder. Een familie werd vaak gescheiden, zodat de familieleden bij verschillende eigenaren terechtkwamen.

De strijd tegen de slavernij

Eerste stappen naar het verbod op slavernij

Tot het eind van de 18de eeuw dachten de meeste mensen nauwelijks na over het goed en kwaad van slavernij. De discussies die hadden geleid tot onafhankelijkheid van de Britten hadden echter ideeën van vrijheid opgeleverd die niet meer verdwenen. Tegen het begin van de 19de eeuw had het merendeel van de noordelijke staten slavernij verworpen. De internationale slavenhandel – het uit het buitenland overbrengen van slaven – werd in 1808 verboden. De slavernij zelf bleef niettemin legaal.

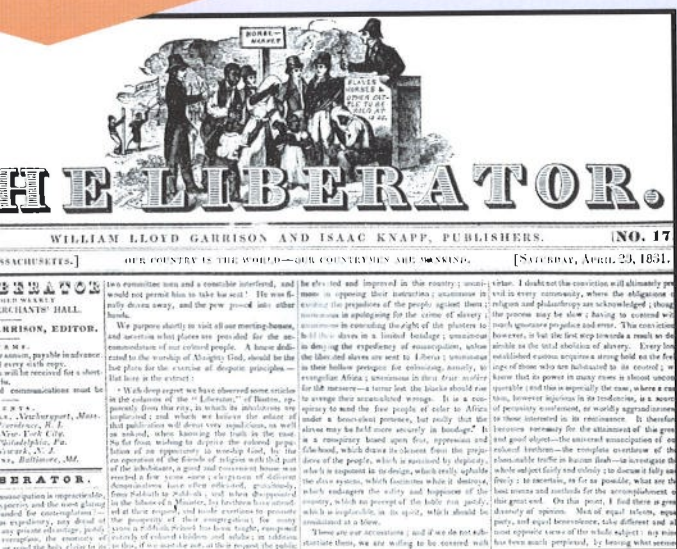
De groei van de VS in de 19de eeuw was ook een reden waarom de slavernij onder vuur kwam te liggen. Het land verwierf en koloniseerde steeds meer gebieden door heel Noord-Amerika, en sommige **territoria** traden toe tot de Unie – dat wil zeggen: ze werden een staat binnen de VS. Het **Congres** moest een besluit nemen over het wel of niet toestaan van verspreiden van slavernij.

De abolitionisten

Aan het begin van de 19de eeuw kwam de abolitionistenbeweging op gang. **Abolitionisten** predikten dat slavernij een misdaad tegen God was. In 1833 werd het

invloedrijke Amerikaans Genootschap tegen Slavernij opgericht. Het genootschap verspreidde informatie en stuurde sprekers erop uit om mensen te vertellen over de wrede behandeling van slaven. Religieuze en politieke leiders werden aangespoord zich in te zetten voor de afschaffing van de slavernij.

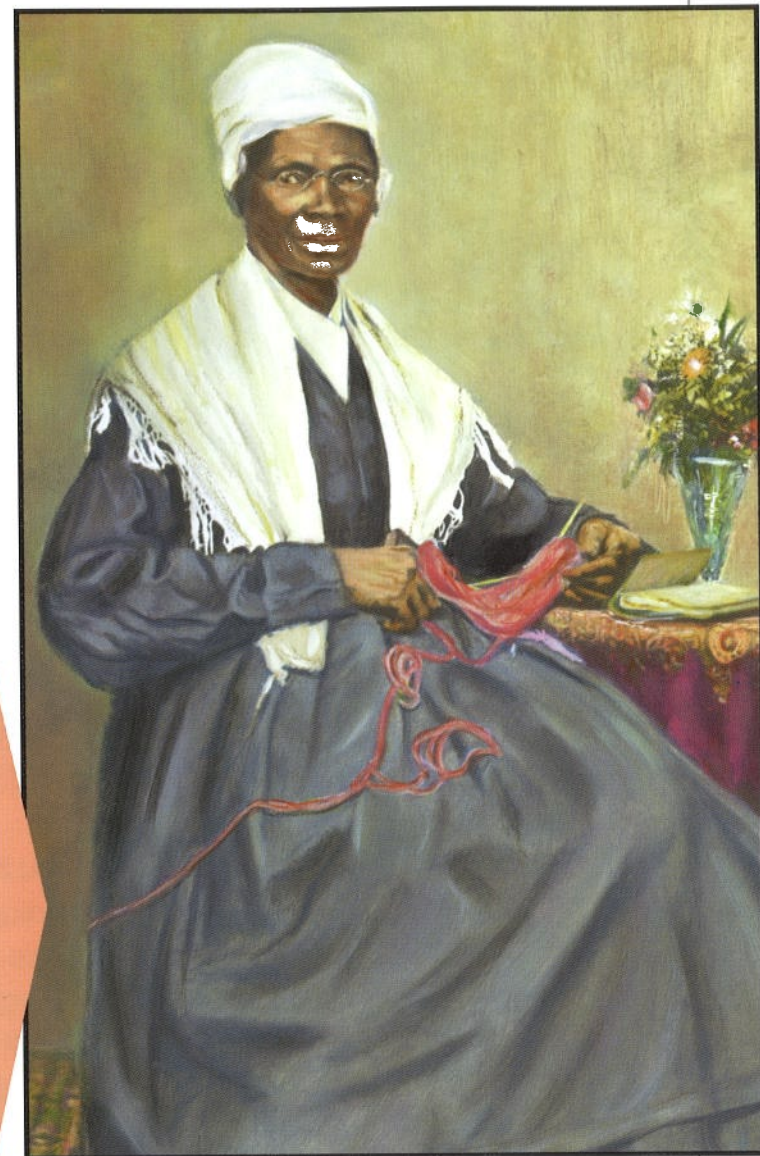
besloot de jonge William Lloyd Garrison zijn leven te wijden aan het beëindigen van de slavernij. In 1828 begon hij met de oprichting van de 'Bevrijder', een religieuze krant over slavernij.

Overtuigende stemmen

De ontsnapte slaaf Frederick Douglass was een belangrijke abolitionist. Met zijn welbespraaktheid en sterke karakter overtuigde hij veel mensen ervan dat slavernij niet goed was. Ook Sojourner Truth liet van zich horen. Ze had nooit een opleiding genoten maar wist anderen toch te inspireren met haar dynamische persoonlijkheid en toespraken tegen de slavernij.

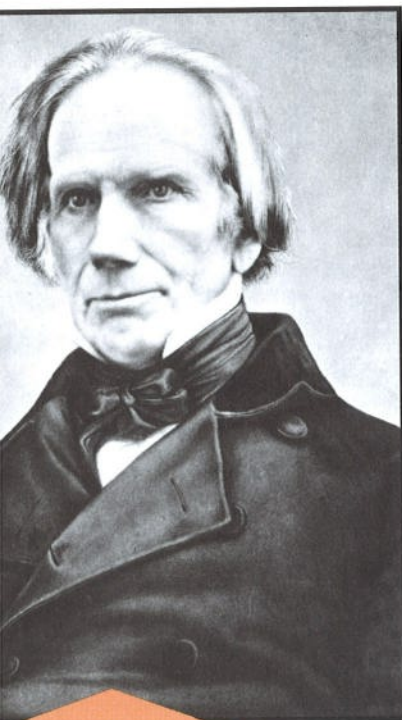
Sojourner Truth werd als slaaf geboren in New York en bevrijd toen die staat in 1828 de slavernij afschafte. Zoals veel abolitionisten, was ze zeer gelovig. Truth geloofde dat God haar had uitverkoren om te vechten voor gelijkheid voor slaven en vrouwen.

DE NEGERHUT VAN OOM TOM

In 1852 verscheen het boek *De negerhut van Oom Tom* van schrijfster Harriet Beecher Stowe. Hoewel het fictie was, drong met dit boek de harde realiteit van de slavernij voor het eerst tot veel blanken door. Het verhaal over de moedige slaaf Eliza die het leven van haar zoon redt, en over de vriendelijke, trouwe Oom Tom die door zijn eigenaar wordt gedood, bezorgde de abolitionisten meer steunbetuigingen. Toen Harriet Beecher Stowe tijdens de Amerikaanse burgeroorlog bij Abraham Lincoln in het Witte Huis op bezoek ging, zou de president haar hebben begroet met de woorden: 'Dus u bent de kleine dame die deze grote oorlog heeft veroorzaakt.'

De kloof wordt groter

Het Compromis van Missouri

In 1820 waren er in de Unie elf slavenstaten (in het Zuiden) en elf vrije staten (in het Noorden). Omdat het territorium van Missouri zich als slavenstaat bij de Unie wilde aansluiten, stelde congreslid Henry Clay uit Kentucky een compromis voor. Missouri kon een slavenstaat blijven, maar dan moest Maine als vrije staat worden opgenomen om het evenwicht tussen Noord en Zuid te bewaren. In het Compromis van Missouri stond ook dat alle nieuwe staten ten zuiden van 36°30' **breedte** als slavenstaat tot de Unie zouden toetreden. Slaven ten noorden van die lijn zouden vrij zijn.

Meer ruzies

De scheidingslijn die bij het Missouri-compromis werd vastgesteld, gold echter niet voor de territoria in het Westen. In de

daaropvolgende jaren botsten Noord en Zuid geregeld over de verspreiding van de slavernij in het Westen. In 1850 bedacht het Congres, wederom met de hulp van Henry Clay, een nieuw compromis.

Naast het wegnemen van de onenigheid over de westelijke territoria, zorgde het Compromis van 1850 voor twee nieuwe wetten.

De eerste wet, bedoeld om het Noorden tevreden te stellen, verbood het kopen en verkopen van slaven in Washington, D.C. De tweede wet, bedoeld om het Zuiden tevreden te stellen, heette de Wet op **Voortvluchtige** Slaven. Deze wet maakte het strafbaar om hulp te weigeren bij het vangen van ontsnapte slaven. Niemand was erg tevreden, en Noord en Zuid bleven elkaar in de haren vliegen over de slavernij naarmate meer territoria een staat werden.

De uitspraak in de zaak Dred Scott

Dred Scott was een slaaf uit Virginia die door zijn eigenaar naar Illinois en Wisconsin was meegenomen. Toen zijn meester stierf, eiste Scott in het **hooggerichtshof** dat hij zou worden vrijgelaten omdat hij vijf jaar in vrije territoria had gewoond. Het hooggerichtshof oordeelde echter dat zwarten geen rechten hadden, omdat het geen Amerikaanse staatsburgers waren. Het hof oordeelde ook dat het Congres **ongrondwettig** handelde wanneer het wetten aannam die slavernij verboden, zoals het Missouri-compromis. De uitspraak in de zaak van Dred Scott verdeelde het land nog meer.

Ex-slavin Harriet Tubman (links) was 'conductrice' op de Ondergrondse Spoorweg. Tubman hielp meer dan 300 slaven ontsnappen en verklaarde trots dat zij nooit een 'passagier' verloor.

DE ONDERGRONDSE SPOORWEG

Een aantal abolitionisten trok zich niets aan van de Wet op Voortvluchtige Slaven en riskeerde een straf door slaven te helpen ontsnappen. De Ondergrondse Spoorweg was niet ondergronds en ook geen spoorweg. Het was een geheime organisatie die ontsnapte slaven van het Zuiden naar het Noorden smokkelde. Ze zorgden voor overnachtingsplaatsen en brachten slaven van het ene 'station' naar het andere.

De verkiezing van 1860

Wanhopige maatregelen

Na de uitspraak in de zaak van Dred Scott, namen sommige abolitionisten het recht in eigen hand. In 1859 overviel abolitionist John Brown een **arsenaal** in Virginia. Hij wilde wapens stelen en aan slaven geven, maar hij en zijn aanhangers werden gepakt en terechtgesteld. Dit incident vergrootte de angst onder blanke zuiderlingen, die ervan overtuigd waren dat abolitionisten hun slaven zouden komen weghalen.

Een republikeinse president

Toen de verkiezingen van 1860 naderden, moesten de twee elkaar bestrijdende politieke partijen hun kandidaten voor het presidentschap kiezen. De noorderlingen en zuiderlingen in de democratische partij konden het echter niet eens worden over de slavernij. De partij viel uiteen en leverde uiteindelijk twee presidentskandidaten. De republikeinse partij, die tegen de verspreiding van slavernij was, koos Abraham Lincoln, een ex-advocaat en een van hun partijleiders.

De Geconfedereerden openden het vuur op Fort Sumter met kanonnen vanaf de kust. Op deze tekening kun je de kanonskogels zien landen en ontploffen in het fort. Na een beschieting van twee dagen gaf het fort zich over.

Omdat de democraten verdeeld waren, won Abraham Lincoln de verkiezingen met gemak. Hij zei dat hij niet zou ingrijpen in de staten waar slavernij al bestond, maar het Zuiden geloofde hem niet. In december 1860, nog vóór Lincoln als president was geïnstalleerd, scheidde South Carolina zich af van de Unie.

De Geconfedereerde Staten van Amerika

Zes andere staten volgden al snel het voorbeeld van South Carolina. Ze vormden een nieuwe unie die de 'Geconfedereerde Staten van Amerika' werd genoemd. Staatsman Jefferson Davis werd gekozen als hun eerste president. Lincoln verklaarde dat staten zich niet konden afscheiden van de Unie en zwoer dat hij geen gewelddadige acties tegen de VS zou toestaan. Op 12 april 1861 vielen de Geconfedereerden, ook wel de 'Rebellen' genoemd, Fort Sumter in South Carolina aan. Lincoln reageerde door een leger bijeen te brengen. De burgeroorlog was begonnen.

LINCOLN EN DE SLAVERNIJ

President Lincoln maakte er geen geheim van dat hij slavernij verkeerd vond, maar hij zei: 'Mijn allerhoogste doel in deze strijd is het redden van de Unie en niet het behoud of de uitroeiing van slavernij.' Lincoln zei dat als hij het land kon verenigen door de slavernij niet af te schaffen, hij dat zou doen. Hij beseftte ook dat de meeste noorderlingen de burgeroorlog niet zouden steunen als er alleen zou worden gevochten om slaven te bevrijden. In de loop van de oorlog veranderde Lincoln van gedachten. Hij raakte ervan overtuigd dat slavernij zo'n groot kwaad vormde, dat de oorlog alleen gewonnen kon worden als de slavernij werd afgeschaft.

Een reden om te vechten

Het begin van de burgeroorlog

Toen de burgeroorlog begon, dachten beide partijen snel en gemakkelijk te winnen. De eerste grote veldslag, de Eerste Slag bij Bull Run in Virginia in juli 1861, kwam bij beide partijen hard aan, maar vooral bij het Noorden, die de veldslag verloor. Bijna 900 soldaten kwamen om en het

was opeens duidelijk dat de oorlog langdurig en bloedig kon worden.

Een andere houding

De Geconfedereerden bleven winnen. Tegelijkertijd raakten meer Amerikanen ervan overtuigd dat slavernij verkeerd was. Velen, waaronder president Lincoln, zagen een praktisch en moreel voordeel in de vrijlating van slaven in het Zuiden. Het

Geconfedereerde leger werd op de been gehouden door slavenarbeid. Een vrijheidsverklaring voor slaven kon die steun van de **Rebellen** wegnemen en aan de Unie geven. Zo kon ook de steun gewonnen worden van Engeland en Frankrijk, die beide fel tegen slavernij waren.

Lincoln hakt de knoop door

Lincoln raakte ervan overtuigd dat de oorlog eigenlijk om de slavernij ging, maar hij was bezorgd over de reactie van de grensstaten als de slaven zouden worden vrijgelaten. Als de grensstaten zouden overlopen naar de Confederatie, zou dat de andere partij voldoende macht kunnen opleveren om de Unie te verslaan.

Lincoln nam een besluit. Hij zou alleen de slaven bevrijden in gebieden die in handen waren van de Rebellen. Lincoln wachtte op het juiste moment. Op 22 september 1862 vaardigde hij een voorlopige emancipatieproclamatie

(vrijheidsverklaring) uit. Als de Geconfedereerde staten, zo stond er in te lezen, vóór 1 januari 1863 niet terugkeerden naar de Unie, zouden al hun slaven vanaf die datum voor altijd vrij zijn.

DE EERSTE STAPPEN NAAR BEVRIJDING

Het Congres nam in de burgeroorlog verschillende wetten aan die uiteindelijk resulteerden in de emancipatieproclamatie:

- Juli 1861 In de eerste **confiscatiewet** staat dat slaven die werken voor de Rebellen door de Unie kunnen worden opgepakt.
- Maart 1862 Legerpersoneel wordt verboden om voortvluchtige slaven terug te brengen naar hun eigenaren.
- 10 april 1862 Eigenaren die hun slaven vrijlaten krijgen een schadevergoeding.
- 16 april 1862 Slavernij wordt verboden in het District of Columbia (het gebied rond de Amerikaanse hoofdstad Washington)
- Juni 1862 Slavernij wordt verboden in alle Amerikaanse territoria
- Juli 1862 Alle slaven van eigenaren die de Confederatie steunen, worden vrijgelaten

Unionistische soldaten steken de kreek Antietam over om de Geconfedereerden aan te vallen in de Slag bij Antietam in 1862. Toen de Rebellen zich terugtrokken, vormde dat geen grote maar wel een belangrijke overwinning voor de Unie, want tot die tijd had het Zuiden veel sterker geleken dan het Noorden. De terugtrekking van de Rebellen gaf Lincoln de kans om zijn voorlopige emancipatieproclamatie af te kondigen.

De proclamatie

Lincoln bevrijdt de slaven

In de emancipatieproclamatie noemde Lincoln de gebieden waarop de verklaring betrekking had, en schreef hij dat de slaven in die gebieden vrij waren. Hij adviseerde bevrijde slaven om alleen geweld te gebruiken uit zelfverdediging, en 'hard te werken voor een fatsoenlijk loon'. Hij nodigde ze ook uit om zich bij het leger van de Unie aan te sluiten. Het document eindigde met het vragen van Gods zegen.

Reactie in het Noorden

In het Noorden gingen duizenden mensen de straat op om feest te vieren. Ze zongen liederen en hielden optochten en toespraken. Niet iedereen was blij. Ook in het Noorden bestonden er **vooroordelen** over zwarten. En sommige abolitionisten wilden de slavernij ook in de staten van de Unie afschaffen.

Reactie in het Zuiden

Hoewel slaveneigenaren hun slaven niets over de proclamatie vertelden, kwamen velen er toch achter. Steeds meer slaven ontsnapten en kwamen in opstand. De proclamatie zorgde er niet voor dat slaven meteen bevrijd werden, maar het was een grote stap voorwaarts. Het document verklaarde ten overstaan van de hele wereld dat de burgeroorlog bedoeld was om een eind te maken aan de slavernij.

DE EMANCIPATIEPROCLAMATIE

Op de 22ste dag van september, in het jaar onzes Heren 1862, werd een verklaring uitgevaardigd door de president van de Verenigde Staten met, onder andere, het volgende, namelijk:

'Op de 1ste dag van januari, in het jaar onzes Heren 1863, zullen alle personen die als slaaf worden gehouden in een Staat of genoemd deel van een Staat, waarvan de bevolking bijgevolg **rebelleert** tegen de Verenigde Staten, vanaf die dag, en voor altijd, vrij zijn; en het uitvoerende bestuur van de Verenigde Staten, inclusief de daarbij behorende leiding van de land- en zeemacht, zal de vrijheid van dergelijke personen erkennen en handhaven en geen actie of acties ondernemen om dergelijke personen, geen uitgezonderd, te hinderen bij inspanningen om hun werkelijke vrijheid te verkrijgen.

'Op de 1ste dag van januari, zoals hierboven vermeld, zal de uitvoerende macht, door middel van een proclamatie, de Staten en (indien van toepassing) delen van Staten, noemen, waarvan de respectievelijke bevolking bijgevolg rebelleert tegen de Verenigde Staten; en het feit dat een Staat of de bevolking daarvan op die dag te goeder trouw wordt vertegenwoordigd in het Congres van de Verenigde Staten door leden die daartoe zijn gekozen tijdens verkiezingen waaraan de meerderheid van de bevoegde kiezers van genoemde Staten heeft deelgenomen, zal (in afwezigheid van tegenstrijdige verklaringen) worden beschouwd als afdoende bewijs dat desbetreffende Staat en de bevolking ervan niet tegen de Verenigde Staten rebelleren.'

En daarom verklaar ik, Abraham Lincoln, president van de Verenigde Staten, op grond van de macht die mij toebehoort als opperbevelhebber van het leger en de marine van de Verenigde Staten ten tijde van een gewapende opstand tegen het gezag en bestuur van de Verenigde Staten, en als passende en noodzakelijke oorlogsmaatregel om genoemde opstand te onderdrukken, op deze 1ste dag van januari, in het jaar onzes Heren 1863, in overeenstemming met mijn doel, publiekelijk afgekondigd gedurende de volle periode van honderd dagen vanaf de eerste dag die hierboven wordt genoemd, dat het hier gaat om de volgende Staten en delen van Staten, waarvan de respectievelijke bevolking vanaf deze dag tegen de Verenigde Staten rebelleren: Arkansas, Texas, Louisiana (behalve de **districten** St. Bernard, Palquemines, Jefferson, St. John, St. Charles, St. James, Ascension, Assumption, Terrebone, Lafourche, St. Mary, St. Martin en Orleans, inclusief de stad New Orleans), Mississippi, Alabama, Florida, Georgia, South Carolina, North Carolina en Virginia (behalve de achtenveertig districten die samen West Virginia worden genoemd, en ook de districten Berkley, Accomac, Northampton, Elizabeth City, York, Princess Ann en Norfolk, inclusief de steden Norfolk en Portsmouth); en waarvan de uitgezonderde delen voorlopig worden behandeld als ware de proclamatie niet uitgevaardigd. En op grond van de macht en voor eerdergenoemd doel, beveel en verklaar ik dat alle personen die als slaaf worden gehouden in genoemde Staten en delen van Staten vanaf nu vrij zullen zijn; en dat de uitvoerende macht van de Verenigde Staten, inclusief de daarbij behorende leiding van de land- en zeemacht, de vrijheid van desbetreffende personen zal erkennen en handhaven. Ik wil hierbij de mensen die met deze verklaring hun vrijheid verkrijgen op het hart drukken zich te onthouden van geweld, tenzij uit zelfverdediging; en ik wil hen aanraden om, waar mogelijk, hard te werken voor een fatsoenlijk loon. En ik verklaar en maak hierbij bekend dat zulke personen met een goede conditie zich kunnen aanmelden bij het leger van de Verenigde Staten om fortten, posities, legerposten en andere plaatsen te bezetten, en allerlei soorten vaartuigen te bemannen. Bij de afvaardiging van dit besluit, beschouwd als een rechtvaardig besluit, grondwettelijk toegestaan in het geval van een militaire noodsituatie, vraag ik om het weloverwogen oordeel van de mensheid en de genade van de Almachtige God.

Hoewel het geen echte gebeurtenis toont, viert dit schilderij de emancipatieproclamatie. De vrouw in de wagen is een symbool voor vrijheid; president Lincoln (rechts) houdt de proclamatie in zijn hand. Op de achtergrond staat het Capitool, de zetel van de Amerikaanse regering.

De vrijheidssrijd begint

Het einde van de oorlog

In 1863 en 1864 keerde het tij in de burgeroorlog. Het **unionistische** leger van het Noorden, onder leiding van generaal Ulysses S. Grant, wist het Geconfedereerde leger van het Zuiden te verslaan. Op 9 april 1865 gaf Robert E. Lee, de generaal van het Geconfedereerde leger, zich over aan Grant. De burgeroorlog was afgelopen.

Moordaanslag

Lincoln wilde niet alleen de Verenigde Staten herenigen, maar ook de slavernij in het hele land afschaffen. Slaven zouden dezelfde rechten krijgen als staatsburgers, inclusief het stemrecht en het bekleden van een openbare functie. Of Lincoln erin geslaagd zou zijn dit te verwezenlijken zullen we nooit weten, want zes dagen na het einde van de burgeroorlog, op 15 april 1865, overleed Lincoln na te zijn neergeschoten door John Wilkes Booth. Vice-president Andrew Johnson nam het presidentschap over.

Emancipatie-
trokken
ex-slaven in
naar het
om vrijheid te
de Unie te
de burger-

Nieuwe rechten

De emancipatieproclamatie was uitgevaardigd als een oorlogsmaatregel om het Zuiden te helpen verslaan. Hierdoor kon het in de rest van het land geen wet worden zonder een **amendement** bij de **grondwet**. Het congres keurde drie amendementen goed om de rechten van **Afro-Amerikanen** te waarborgen. Het dertiende amendement in 1865 verbood slavernij in de hele VS. (De emancipatieproclamatie had alleen slaven in de opstandige staten bevrijd.) Het veertiende amendement in 1868 maakte het strafbaar om burgers van hun leven, vrijheid of eigendom te beroven, tenzij de wet het toestond. Elke burger had het recht op gelijke bescherming krachtens de wet. Het vijftiende amendement in 1870 zei dat het tegen de wet was om iemand het stemrecht te ontfen op grond van ras, kleur of een slavenverleden.

Op de plaats rust! Een infanterie-eenheid tijdens de burgeroorlog. Meer dan 180.000 Afro-Amerikanen dienden als soldaat in de oorlog. Bij de gevechten sneuvelden 38.000 zwarte soldaten.

ZWARTE SOLDATEN IN HET AMERIKAANSE LEGER

De bewoordingen van de emancipatieproclamatie vormden duidelijk een uitnodiging voor zwarten om zich aan te sluiten bij het unionistische leger. Dat deden ze met duizenden tegelijk – zowel ontsnapte slaven als bevrijde zwarten uit het Noorden. De meesten kregen in het begin alleen ondergeschikt werk te doen, maar anderen werden opgeleid tot soldaat. Een van de beroemdste zwarte regimenten was de 54ste infanterie van Massachusetts. Veel blanke noordelijke soldaten wilden niet dienen naast zwarte soldaten. Ze dachten dat zwarten laf zouden zijn en simpelweg niet slim genoeg om de legertaken te vervullen. De buitengewone moed en bekwaamheid van de 54ste infanterie bewezen het tegendeel en hielpen de weg bereiden voor een gelijkwaardige behandeling van zwarten.

Reconstructie

Wederopbouw

Na de oorlog brak er in de VS een periode aan die bekend staat als de Reconstructie, wat 'wederopbouw' betekent. Er bestond behoefte om het land te herenigen, maar ook om de Amerikaanse maatschappij opnieuw op te bouwen, zodat er plaats zou zijn voor de miljoenen pas bevrijde zwarten.

De regering beseftte dat ex-slaven geholpen moesten worden om zich aan te passen aan hun nieuwe leven. Dus riep het Congres het Departement voor Vluchtelingen, Vrijgemaakten en Verlaten Gebieden in het leven. Het Departement voor Vrijgemaakten, zoals het meestal werd genoemd, bood voedsel, tijdelijk onderdak, kleding en medische zorg. De projecten werden niet altijd goed geleid, maar ze verschaften in ieder geval broodnodige steun.

Politieke wederopbouw

Tijdens de Reconstructie waren er veel meningsverschillen in de **federale** overheid. President Johnson kwam uit de zuidelijke staat Tennessee en had meer sympathie voor blanke zuiderlingen dan voor ex-slaven.

Departement voor
Vrijgemaakten bestond
tussen 1865 en
1866, maar het stichtte
meer dan 4000 scholen
voor bevrijde slaven – zo-
nderen als volwasse-
de leren lezen,
rekenen en schrijven.
Foto, genomen om-
streeks 1860, toont zo'n
school in Beaufort, South
Carolina.

Hij probeerde het Congres ervan te weerhouden zwarten het burgerschap te geven, maar het Congres vocht terug en nam in 1866 de **Wet op de Burgerrechten** aan, waarin stond dat zwarten Amerikaanse burgers waren.

Vanaf 1867 nam het Congres de 'Reconstructiewetten' aan die staatsregeringen in het zuiden ertoe dwongen de rechten van zwarte Amerikanen te erkennen. Zwarten mochten voor het eerst stemmen en een **openbaar ambt** bekleden.

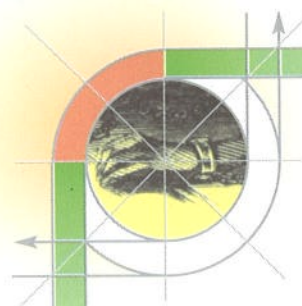
Het einde van de Reconstructie

Tijdens de Reconstructie deden staatsregeringen in het Zuiden hun best om de economie weer op te bouwen en het leven voor hun vele nieuwe burgers te verbeteren. Helaas was de Reconstructie een kort leven beschoren. Hoewel de Republikeinen nog steeds aan de macht waren in de nationale regering, hadden de blanke Democraten tegen 1877 hun invloed in de zuidelijke staten teruggewonnen, en werd veel van het werk voor gelijkheid van blank en zwart tenietgedaan.

Tijdens de Reconstructie werden honderden Afro-Amerikaanse mannen regerings-ambtenaar. Achttien werden lid van het Congres. Hier zie je de eerste zwarte Congresleden. De predikant Hiram Revels (uiterst links) werd in 1870 de eerste zwarte senator in de VS.

TASSENDRAGERS

Veel noordelingen gingen tijdens de Reconstructie naar het zuiden. Sommigen wilden de pas bevrijde slaven helpen. Anderen hoopten te profiteren van de problemen in het Zuiden. De zuiderlingen hadden een hekel aan alle noordelingen en noemden hen 'tassendragers' omdat sommigen hun hele bezit in een reistas met zich mee hadden genomen. Een deel van de tassendragers greep al de macht en het geld dat ze in handen konden krijgen, maar de meesten kwamen om les en advies te geven en te helpen bij de wederopbouw van het Zuiden.

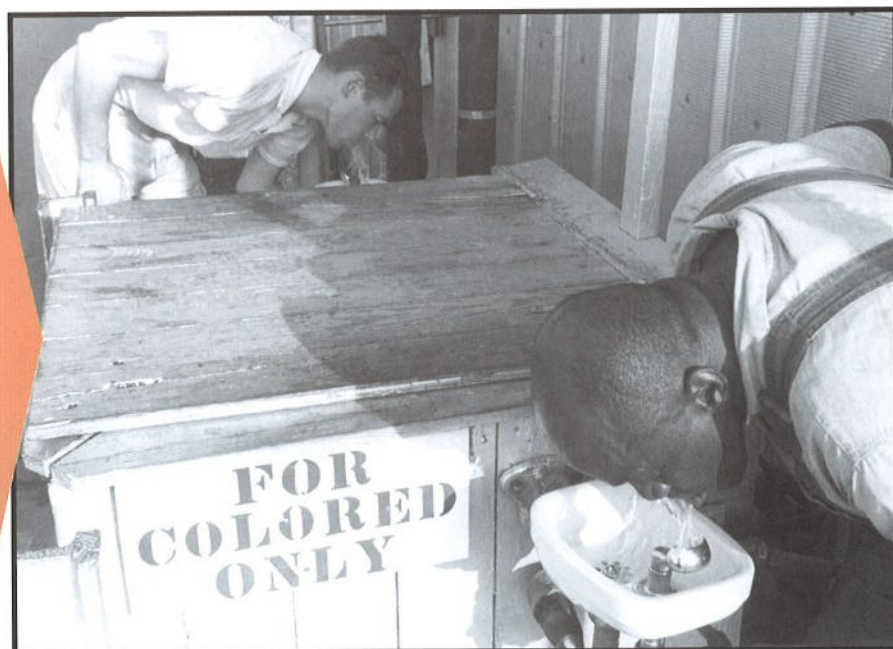

Rassenscheiding

De wetten van Jim Crow

De blanke, zuidelijke Democraten die na de Reconstructie op lokaal niveau de macht hadden teruggewonnen, waren vastbesloten om de zwarte bevolking hun burgerrechten te ontfangen. Aan het begin van de 20ste eeuw waren ze erin geslaagd een **gesegregeerde** gemeenschap in het Zuiden te creëren. Veel zuidelijke staten namen de 'wetten van Jim Crow' aan (Crow was een oude zwarte slaaf uit een roman). Blanken en zwarten moesten naar aparte scholen en ziekenhuizen. In kerken, restaurants en het openbaar vervoer moesten ze ook apart zitten, net als in veel winkels en bioscopen.

Een blanke en zwarte man drinken ieder aan hun eigen kant van een drinkfontein. Honderd jaar na de bevrijding van de slaven zag je overal in het zuiden nog steeds bordjes met 'Alleen voor kleurlingen' en 'Alleen voor blanken'.

DEELPACHTERS

Na de emancipatieproclamatie lukte het sommige zwarten in het Zuiden om werk te vinden als deelpachter. Bij deelpacht verschaften blanke landeigenaren onderdak en benodigdheden in ruil voor een deel van de oogst. Vaak eisten landeigenaren zo'n groot deel van de opbrengst dat de deelpachters niet beter af waren dan in de tijd dat ze nog als slaaf werkten.

Geen stemrecht

De emancipatieproclamatie mag dan een einde hebben gemaakt aan de slavernij, maar in het Zuiden hadden de blanken het nog steeds voor het zeggen. Ze deden alles om te voorkomen dat zwarte Amerikanen een gelijkwaardige positie in de maatschappij zouden krijgen. Ondanks het vijftiende amendement bedachten ze diverse manieren om zwarten hun stemrecht te ontnemen. In sommige staten mochten bijvoorbeeld alleen mensen stemmen die konden lezen en schrijven. Weinig ex-slaven konden lezen of schrijven en velen konden daarom niet stemmen.

Gescheiden maar gelijk

Zelfs de rechtbanken hielden zich aan de wetten van Jim Crow. In 1892 werd Homer Plessy gearresteerd omdat hij in een treinwagon zat die alleen voor blanken bedoeld was. Hij werd schuldig bevonden aan overtreding van de **segregatiewetten**. Plessy ging in hoger beroep, want hij vond dat hij recht had op gelijke bescherming krachtens het veertiende amendement. In 1896, in een uitspraak die bekend staat als *Plessy versus Ferguson*, oordeelde het hoogerechtshof dat gescheiden **faciliteiten** waren toegestaan zolang ze gelijkwaardig waren. Dat waren ze natuurlijk zelden, maar dat viel moeilijk te bewijzen in de rechtbank.

In 1866 werd de Ku Klux Klan, een geheime, terroristische organisatie, opgericht om de zwarte bevolking te verhinderen te stemmen en de blanken aan de macht te houden. Klanleden droegen een gewaad met een kap en staken houten kruizen in brand om slachtoffers bang te maken. Ze mishandelden en vermoordden zwarte Amerikanen en staken hun huizen, kerken en scholen in brand.

H

Historisch overzicht

1619	Eerste slaven verkocht in de Amerikaanse koloniën
1787	Noordwest-verordening verbiedt slavernij in Northwest Territory
1789	De grondwet maakt slavernij legaal in de VS
1808	1 januari: de VS verbiedt de invoer van slaven
1820-21	Compromis van Missouri aangenomen
1831	William Lloyd Garrison begint met de publicatie van <i>Liberator</i>
1833	Oprichting Amerikaans Genootschap tegen Slavernij
1850	Compromis van 1850, inclusief de Wet op Voortvluchtige Slaven. Verbod op het kopen en verkopen van slaven in Washington, D.C.
1852	Publicatie van <i>De negerhut van Oom Tom</i>
1854	Oprichting van de Republikeinse Partij
1857	Hooggerechtshof doet uitspraak in de zaak van Dred Scott
1859	16 oktober: John Brown leidt overval op federaal arsenaal
1860	Abraham Lincoln wordt tot president gekozen 20 december: South Carolina scheidt zich af van de Unie
1861	Februari: Rebellenstaten vormen de Geconfedereerde Staten van Amerika 12 april: Geconfedereerden beschieten Fort Sumter 21 juli: Eerste Slag bij Bull Run Juli: Eerste Confiscatiewet
1862	Maart: Legerpersoneel wordt verboden voortvluchtige slaven terug te brengen naar hun eigenaren 10 april: Eigenaren die hun slaven vrijlaten krijgen een schadevergoeding 16 april: Slavernij wordt verboden in het District of Columbia Juni: Slavernij wordt verboden in alle Amerikaanse territoria 17 september: Slag bij Antietam 22 september: Voorlopige emancipatieproclamatie
1863	1 januari: Emancipatieproclamatie wordt van kracht
1865	9 april: Overgave van de Confederatie maakt een eind aan de burgeroorlog 14 april: President Lincoln wordt neergeschoten en overlijdt op 15 april Begin van de Reconstructie 18 december: Dertiende amendement wordt goedgekeurd
1866	Wet op de Burgerrechten Oprichting van de Ku Klux Klan
1867	Eerste Reconstructiewet
1868	Veertiende amendement wordt goedgekeurd
1870	Vijftiende amendement wordt goedgekeurd
1877	Einde van de Reconstructie
1896	<i>Plessy versus Ferguson</i> stelt het principe van 'gescheiden maar gelijk' vast
1909	Oprichting van de NAACP
1954	Hooggerechtshof spreekt zich uit tegen segregatie
1964	Burgerrechtenwet van 1964
1965	Wet op het Stemrecht

V

Verklarende woordenlijst

abolitionist	Iemand die zich inzet voor de afschaffing van de slavernij
Afro-Amerikaan	Amerikaan van Afrikaanse afkomst
amendement	Officiële verandering van of toevoeging aan de grondwet van de Verenigde Staten
arsenaal	Een opslagplaats voor wapens
boycot	Uit protest iets weigeren, zoals het niet kopen van bepaalde artikelen of het niet gebruiken van openbaar vervoer
breedte(cirkel)	Denkbeeldige lijn die horizontaal over de aarde loopt. Breedtecirkels worden gemeten in het aantal graden ten noorden of ten zuiden van de evenaar. Ze maken het eenvoudiger om plaatsen te vinden.
burgerrechten	De basisrechten van ieder mens, zoals het recht op vrijheid
confiscatie	Het in beslag nemen van goederen
Congres	De regering van de VS. Een congreslid is een gekozen lid van het huis van afgevaardigden.
desegregeren	Het opheffen van rassenscheiding
district	Een bestuurlijke eenheid
emancipatie	Bevrijding of vrijmaking
erfgoed	Erfenis van eerdere generaties die deel uitmaakt van een cultuur, zoals tradities, geloofsovertuigingen en taal
faciliteiten	Voorzieningen
federaal	Iets wat het hele land betreft en niet alleen afzonderlijke staten
grondwet	Een document met de basisprincipes en wetten van de VS
hooggerechtshof	De hoogste rechtbank in de VS die de macht heeft om definitieve beslissingen te nemen op juridisch gebied
hymne	Een godsdienstig loflied
industrialisatie	Verandering van een maatschappij die vooral is gebaseerd op landbouw en niet-mechanische productie naar een maatschappij die is gebaseerd op het gebruik van machines voor massaproductie
kabinet	Een groep politici die de president adviseren
kolonie	Een nederzetting, gebied of land dat wordt bestuurd of het bezit is van een ander land
melasse	Het sap van suikerriet
NAACP	Nationale Bond voor de Bevordering van Kleurlingen. De afkorting is afkomstig van de Engelse naam: National Association for the Advancement of Colored People
ongrondwettig	In strijd met de grondwet
plantage	Grote boerderij met gewassen zoals tabak of katoen en heel veel arbeiders
proclamatie	Verklaring
rebelleren	Vechten tegen het gezag, de wet of de staat. Mensen die dit doen staan bekend als rebellen. Tijdens de Amerikaanse burgeroorlog werden de Geconfedereerden 'Rebellen' genoemd.
segregatie	Het gescheiden houden van groepen mensen
territoria	Gebieden in het achttiende-eeuwse Noord-Amerika die buiten de eigenlijke staten liggen maar behoren tot en gekoloniseerd zijn door de VS
Unie	Een andere naam voor de Verenigde Staten van Amerika. Toen territoria die bij de VS hoorden een staat werden, zei men dat ze zich 'bij de Unie voegden'.
unionistisch	Behorend bij de Unie
vooordeel	Een oordeel op grond van onjuiste ideeën in plaats van werkelijke redenen, zoals een hekel hebben aan mensen vanwege hun huidskleur en niet om hun echte eigenschappen
voortvluchtige	Iemand die op de vlucht is voor de autoriteiten
zelfbeschikking	Het recht om je eigen beslissingen te nemen en keuzes te maken